

פרוטוקול מס' 25 / ב

1505

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, ביום ד',
י"ט באדר א' תשי"ז - 20.2.1957
בשעה 04.00

ת. טובי	היו"ר ש. פרסיץ	בכחו:
ד. נצר	ר. הקטין	
ר. צברי	פ. זואריץ'	
א. תלמי	ש. כפרי	

מוזמנים:
 מר אבידור
 מר שריד
 גב' סטנר
 מר א. כהן

סדר-היום: בתי-ספר לנערים עובדים.

- - -

ר. הקטין:
 זו אחת הבעיות הקשות ביותר במדינת ישראל, כי למעשה כשמדברים על עבריינות, על תיקון חוק זה ואחר, איו הבעיה איך לתקן חוק אלא איך למנוע את העבירה שמביאה את הילד ומאלצת את הממשלה לתקן חוק זה וזה. אחד האמצעים למניעת עבריינות - לימוד הילד, תעסוקה, הכוונה וכו'.

נראה שאין מסגרת זו של בתי"ס לנערים עובדים ממלאה את תפקידה במידה מספקת, לא רק בקשר למטרה שהזכרתי אלא גם בקשר למטרה יותר צרה: הקניית השכלה אלמנטרית לילד. נאמרו כאן דברים שאין לחזור עליהם: שכנדי לקנות השכלה לילד עובד, אחרי שמונה שעות עבודה, ואשר לא אחת צריך להגיע לבית-ספר ערב מרחק רב מאד, בית-הספר אינו מותאם מבחינה זו. אולי אפשר מתוך השקעת מאמץ מחשבתי להתאים גם דבר זה, במידה שבמצבים בקרבת מקום בתי"ס. משרד החינוך צריך לעשות מאמץ יוצא מן הכלל לשפר דוקא פינה זו. אני יודעת שלא יבנו בתי"ס מיוחדים לנוער עובד, אלא שצריך להפעיל לחץ על מנהלי בתי"ס שיאפשרו להשתמש בכיתה מתאימה לגיל הילד, שלא יצטרך לשבת על כסאות של כיתה א'. יש להכריח לתת את הכיתה המתאימה עם הריהוט המתאים.

נדמה לי שבמאמץ מיוחד אפשר למצוא דרך גם למקום לתלות בו תמונה וחיבור. אפשר להתקין לוחות פשוטים מעץ ולשנות אווירה לימודית יותר נוחה ומתאימה לנוער הלומד לאחר יום עבודה קשה. שוחחתי בענין זה עם אנשים העוסקים בכך, והם מעלים מחשבה ואומרים: לנערים אלה יש גישה חומרנית-מעשית לכל דבר. מציעים אולי לשלב לימוד זה של הקניית דעת עם איזה שיעור מקצועי מתאים לעבודה שהוא עובד בה כל היום, כדי שהלימוד לא יהיה אבסטרקטי.

הופתעתי לשמוע שדוקא הפיקוח על בתי"ס של נערים עובדים שולב עם הפיקוח של שיעורי ערב לעברית. הרי כאן הפיקוח כולל גם בקורת על הביקור ומאמץ להגברתו, פיקוח על המורה, ודוקא כאן מדובר על קימוץ? לא הוסבה לי מה יכול לעשות מינהל ההסברה, פרט להסברה, בקרב נערים אלה. נראה לי שהפיקוח צריך להיות נפרד, והייתי רוצה לשמוע מה תכנית המחלקה הזו ליד המשרד בקשר עם הגדלת מספר הלומדים, כי הוא בכל זאת לא גדל כל כך. דברו על הסתערות. במה זה יתבטא? אמרו: מפקד. מה יהיה בעקבות המפקד הזה - סנקציות? אין זו בעיה פשוטה.

אני מפקפקת בענין בתי"ס האייזוריים. זהו דבר שאינני מאמינה בו. אינני מאמינה שאפשר להכריח ילד, אחרי יום עבודה, ללכת מרחקים, אם לנסוע - זו תוספת הוצאות. לא תמיד התחבורה מסודרת. אינני מתארת לי שמשרד החינוך יסיע במכוניות את הילדים לכל בתי"ס. דבר זה אינו מתקבל בשום אופן על דעתי, כי במקום להקל - נכביד ונגיע לתוצאות הפוכות.

לא מובן לי מדוע צריך לסדר ירחי נופש בעסק הירדן, כשקיימים נתי-ברל בנען, שהם מבנים טפוארים וטובים למטרה זו. חדשים רבים בסנה בית זה עומד ריק, גם בקיץ, ואילו נופש נותנים גם בחורף.

כפי שמסרד החינוך עורך מבצע מיוחד ביחס לביצוע חוק חינוך חובה לגבי ילדים שאינם עובדים, נראה לי שטוכרחים הפעם לעשות מבצע מיוחד גם בקרב נערים אלה. אבל לא רק כקרובם, אלא מוכרחים לעשות גם משהו מיוחד להכשרת קאדרים של מורים שילמדו בנתי"ס אלה. יש לעשות זאת גם בעידוד כספי, כי בעית כוחות ההוראה היא בעיה קשה ביותר.

ב. צברי:

גם אני סבורה שחוליה זו בשרשרת המחלקות של מסרד החינוך, היא קצת חלשה. נדמה לי שעוד לא מצאו את הדרך להשתלט בכלל על החומר הזה, על הילדים האלה, כדי לפתור בעיה זו. לפני קום המדינה היו קצת מסוגעים לדבר. הטעם כולו לא היה כל כך חלש כפי שהוא עתה. יש לעשות הרבה יותר למען חוליה חלטה זו. אני חושבת שצריך לעשות ניסויים שונים להסתער על הבעיה כדי למצוא את הפתרון ולראות מה טוב יותר.

אין מקיפים את כל הילדים. מר כהן אומד שמסדרים כעת כרססת ומתחילים לבדוק מי הם חייבי הלימוד הזה. חמשים אחוז שאינם לומדים, זה בכל-זאת מספר גדול מאוד. אילו היה הטיפול במרכז שכוונתי נראה לי שהיינו מגיעים לאותם הילדים וגם יוצרים אגירה של לימוד. אנו שמים לב יותר למועדונים ולא מספיק למרכז שכוונתי. צריך פה קשר גם עם ההורים, לרכז את כולם ולמצוא את הטביל ללבות הילדים.

אני רוצה לסאול האם עשו, למשל, איזה מחקר או סקר כדי לדעת מי הם הילדים הלומדים עכשיו; מה אחוז ילדי העולים, מה אחוז הילדים המקומיים, מי הם אלה שלמדו בנתי"ס שלנו ועזבו ומה הסיבות לכך. גישתנו לחינוך טרום טקצועי בנתי"ס ודאי תעזור להחזיק יותר את הילדים בבית-הספר, אבל אין ספק שכל דרך ההוראה שלנו עזרה לכך שילדים רבים נשמטו. קיימת בעיית ההיאחזות בבית-הספר. גם דברים אלה יכול מרכז שכוונתי לפתור. אם קיימת סטטיסטיקה בענין זה, כדאי שנדע מה הטעם.

מר כהן עמד בהרחבה על הסיבות, ואני חושבת שהוא נתן תמונה מקיפה של מחשבה על הסיבות והקשיים. אין ספק שאחת הסיבות העיקריות שהילד איננו נאחז בבית-הספר - זה המורה. אם איננו יכולים למצוא מורים טובים, שלא יהיו ארעיים, הרי דבר אחד אנו יכולים לעשות: שהטנהל יהיה קבוע, עם מסכורת טובה. הוא כבר ידאג לבית-הספר ויארגנו. בנתי"ס, למל" בירושלים, למשל, היה טנהל שלקח את בית-הספר כתפקיד וסקד לפתחו ולשמור עליו. אמנם היתה גם מסורת מקודם. החילופים אינם רבים שם, מוציאים עתון ויש חיים פנימיים טובים בבית-הספר. אני תולה את זה בטנהל. טנהל קבוע ודאי שאנחנו יכולים להשיג.

כמוכן, גם התכנית היא גורם לכל ההתענינות בבית-הספר. נאמר שיהיה גם חינוך מקצועי בנתי"ס וטאולי הוא יעזור. אני מתנגדת לכך, כי לדעתי ילדים אלה, שהם מקופחים ומקנאים בבית-הספר הרגיל ורוצים את אגירת בית-הספר - מה נמשוך אותם עוד יותר אל המקצוע? להם צריך לתת דוקא את הציור, המסחק וההתעמלות ולא את המקצוע. אני חושבת שענין ימי הנופש הוא טפעל מצויין. צריך להרבות בו. אין ספק שגם העייפות טפיעה, אבל זה איננו בידנו. חוק עבודת הנוער טעון אולי תיקון ככוון זה. אולי אסור לתת לילדים אלה לעבוד יותר. יש אולי לאפשר את הלימודים בבניני בית-הספר התיכוניים. על כל פנים צריך לעשות ניסויים, צריך לחשוב יותר על העבודה הזאת.

לילדים אלה אין ספרים לקריאה. החוברות הן טובות אבל צריך גם ספר קריאה. צריך לדאוג לספרות טתאימה, בדיוק כמו לאלה הלומדים באולפנים.

ג. טובי:

עד כמה שאני יודע את מצב בתי-הספר לנערים עובדים מבני המיעוטים, אין בתי-ספר כאלה לא נערים הטעורבות, לא בנצרת ולא בכפרים. שאלה זו שם חמורה עוד יותר. עם כל הרצון שיסופר ככל האפשר המצב בכל האוכלוסיה, הרי שם המצב עוד

יותר חסור, היות ובשנים שקדמו, לפני חמט-סט-שבע שנים הילדים שגדלו -
אחוז הילדים שהלך לבית-הספר לא היה אותו אחוז שהולך כיום. לכן
בגיל זה של נערים עובדים, נמצאים באופן יחסי הרבה יותר ילדים שאינם
זוכים כלל לטום חינוך.

אפשר לראות ילדים אלה כשהם מסתובבים
יחפים ברחובות, ואני חושב שדרושה כאן עבודה מרובה וטיפול מיוחד
על מנת לאפשר לילדים אלה לקבל איזה שהוא חינוך. על כן הייתי רוצה
לסמוע, מה הם מאסצי מסרד החינוך בכיוון זה.

(המסך הישיבה רטמה שפ.)

א. תלמי:

אני יוצאת מנקודת ראות אחת, שחוק
ה'ינוך חובה מוגן ע"י החוק באותה מידה
שחוק זה מוגן לנערים על פי החוק. אם כן, יכול להיות שבעיית התקציב
אינה לוחצת כל כך, לוחצת
מוגן ע"י החוק.

אני עיינתי בדו"ח של התקציב של החינוך
במשך השנים האחרונות. אני רואה כי דבר זה איננו יורד מעל במת
הכנסת. אם הכסף ישנו וחוק ישנו, הרי מה שקובע את החינוך זה המפקד.
אזי אין אתה יכול לחנך כשאינך יודע מהו מספר הילדים? הרי לש
ועוברים ממקום למקום. יש לדעת, בלא זראסונה, את מספר הילדים

ועוד, אינני מבינה מדוע אין בודקים את
הענין; מדוע ישנם היטורים; מהי הסיבה ומה משפיע עליהם. האם
יש מחקר בענין זה או אין מחקר.

מהי הפעולה הנעשית בשטח זה. חושבני, כי
בתוך מדור זה מוכרחה להיות פעולת הסברה. חייבים להסביר את הדבר בקרב
ההורים, בקרב הילדים, במקומות עבודה. צריכה להיות פעולת הסברה בקרב
ארגוני נשים, בפלקסים וכו'. צריך להסביר לנוער כפי שהוסבר להם כיצד
לעבור את הרחוב. צריך לגייס אותם, לרתום אותם.

הייתי מקדימה בדברי על לימוד הלוח
ואומר, כי אולי אפשר היה להעניק לנערים אלה ארוחה קלה בערב כדי
לזה יעודד את הנער; דבר זה יעלה בעוד כמה פרוטות. על דבר זה לא
קראתי בשום מקום ואף לא שמעתי אודותיו. אם זה קיים במקום מסויים, אזי
יש להרחיבו. אני גם הייתי אומרת לגבי מסכן - ונכון אמרה חברת
הכנסת אברי - בית ספר היכון יחכן והקמתו תעלה ביוקר ויחכן שלא; אולם,
מועדוני נוער על יד בית-ספר מסודר הוא קודם לבית-ספר. אולי כדאי להקים
כיתות מותאמות.

היו"ר ש. פרטיץ:

אילו היו בכל בחי-הספר המסודרים או
הבלתי-מסודרים מועדונים, הייתי מבינה.

א. תלמי:

יש נקודה כזו בתקציב.

מר זריד:

המועדונים קיימים בתוך הכיתות.

א. תלמי:

נוסף לבחי הספר החיכוניים, אפשר להשתמש
במועדונים של ההסתדרות וכו'. צריך
לחשוב שהקיומן יחיים לנוער על מנת שישיב ישיבה נוחה.

הייתי רוצה לדעת, האם מבקרים חמיד אותם
הנערים או משתדלים להחליף אותם?

ראוני להביע משאלה, והיא מופנית לכל
האוכלוסייה העובדת - לעשות חיכנון לנופש לימי כל השנה: חורף, אביב,
קיץ וסתיו. אין זה אמור דוקא בתקופה קשה. דבר זה, לדעתי, עלול
למשוך את הנערים ללמוד.

רצוני לדעת, מהי הפעולה הנעשית בקרב המיעוטים? יש נסירה עצומה בבתי-הספר היסודיים של המיעוטים. יש לבדוק זאת ויש גם להקים אגף מיוחד אשר יעסוק בבני המיעוטים.

אני מסכמת: להשחלל להנעים את הסעורים ע"י חוספת ארוחה; להוסיף מינהל הסברה והעמולה, זה עלול להצליח בקרב הנוער; לעשות מחקר של היסודי הלומדים מן הסעורים.

ועוד: אין די ספרי לימוד. נערים לומדים מספר אחד. גם דבר זה צריך להסתדר.

אני ממשיך בדברי הסיכום שלי: יש להכניח הנופס לנערים לכל ימי השנה; שיהיה אגף מיוחד למיעוטים. ועוד: טייעטה מחקר בטטה זה.

גב' סטטנר:
רצוני להעיר בקשר לסנקציות על אי-ביקור נערים עובדים בבית-הספר: בסעיף 4 של החוק, ההגבלה אומרת שהורה לא ייענש אם בנו לא מבקר באופן סדיר בבית-ספר, אם הוא יכול להוכיח שעשה כמיטב יכולתו שהבן יבקר. נערים מבוגרים הרבה יותר קל להורים להוכיח כי הם עשו כמיטב יכולתם.

ההוראה השניה היא מפורשת בחוק, שהנער אשר הוא מעל לגיל 14 יבקר בחינוך מוכר, מצד שני קובעת אותה הוראה שנער אשר לא מילא את חובתו - להטיל עליו לירה אחת קנס. יוצא אפוא, שאם אנחנו זוכרים את הדברים האלה, הרי אנו יכולים לקבל לכל הפחות הסבר מדוע יותר קשה לכפות את הביקור הסדיר על נערים עובדים. אמרתי דברים אלה בקשר להערה, מדוע חוק לימוד חובה מוגן ע"י החוק. ההוראה הזו מוגנת בחוק באופן מוגבל ביותר.

ט. כפרי:
אכן מדי שנה אנו חוזרים לדבר על נושא זה. נדמה לי שהגיע הזמן לפתור בעיה זו.

על הכיתות האיזוריות ברצוני להעיר, כי אם לא נתקבלה אינפורמציה מדוייקת על נוער מישובי עולים - יכול להיות שמסיאים אותם, ושם ניתנים להם סיעורים סדירים... (היו"ר ט. פרסיץ: מועצת שפריר).

אלו הן כיתות שקטורות עם לימוד מלאכות. משרד החקלאות והמרכז החקלאי מטפלים בענין זה. קיימות 22 כיתות ואין שם היסורים. מסיאים את הנוער. שהתקציב איננו מרחיב את הפעולה.

כולנו כאחד, זקוקים לאותה השכלה.

לגבי בתי-ספר אזוריים אין ויכוח. עובר אוטובוס ולוקח את הילדים, והם נמצאים שם עד גמר הלימודים. אנחנו רואים בדרך זו כאחת הדרכים לפתרון בעיית הלימודים הנסיונות לא נעשו. גם בתי-הספר האיזוריים לא שוכנעו במידה מספקת. יש יתרונות רבים. לפני שבוע ראיתי בית-ספר איזורי חקלאי, שם מתנהל לימוד חקלאי. יש שם לימודים גם ביום וגם בערב. ואילו אנו מדברים עתה על לימודים במסגרת של בתי-ספר ערב, לימוד הנוער הזה בגיל הזה בכללו. אף אני מצטרפת לאותה הרגשה של החברים אשר אמרו כי ההתקדמות אינה מספקת. יש להתקדם עוד ועוד.

אילו חברי הכנסת היו מטיירים במספר מוסדות, היו רואים למה אפשר להגיע. הזדמך לי לראות מעין בית-ספר כזה בחיפה; זהו בית-ספר לבנות, ובו מרוכזות בנות עזובות. חלק מהן לומד בלילה וחלק ביום.

הסתדלו לחפש בכל הדרכים פתרון לבעיה הנדונה, ואין זו טאלה של חכנית לימודים שהיא יבסה מדי, אלא כיצד להגיע אליהם.

מועדוני הנוער הוקמו, אך נעשתה פעולה מבורכת מאד.

לי נראה כי בענין זה - אינני יודעת מה העבודה שנעשית בסיתוף עם הגורמים האחרים - יש להציב רשות אחידה לנוער שתתאם את כל הפעולות.

אציין לדוגמה את מוסד סולד אשר עוסה עבודה נאה בטטח זה.

בספר ההסבר אנו מוצאים כמה גורמים של מטרדים טונים המטפלים בחינוך לנוער; מרבית המטרדים מטפלים בהכשרה לנוער.

לדעתי, אם תקום רשות אחת לנוער אשר היא תתאם את העבודה בין המטרדים, זה יהיה בבחינת חסכון ויעילות.

חברת הכנסת חלמי אמרה כי יש חוק במדינה, ואילו אני אומרת - כסף אין.

אני יודעת שהפעולה אינה טובה, היא קשה במקומות כמו: באר-טבע ועוד. שם זה כמו קריעת ים-סוף. מטרד הסעד כמעט ואיננו הולך בדרך של שיקום סוציאלי מגיל קטן; לא קיים מגע עם הילד. במטרד הסעד יטנו סעיף - פעולה מונעת, שם העובדת הסוציאלית מבקרת בבתי וכו'. בנקודות טוב נידחות, פעולה זו נעשית במידה קטנה מאד.

לדעתי, צריך לחפש קטר בין הנוער טבעיר לבין הנוער טבכפר. אני התרשמתי כטראיחי בבית החלוצות למלאכה נוער החי במאוקה כלכלית גדולה ובהידרדרות.

פעם הנערים ביקרו בעמק, נשאלו אם הם היו רוצים לחיות איזו שהיא תקופה בכפר. תשובתם הייתה שלילית. הנוער אינו יוצא מגבולות הכפר או העיר. יהיה ערך רב אם יוציאו אותם מגבולותיהם. בית ספר "עמל" הוציא את הילדים. בבתי ספר ערב יצליחו למשוך נערים אם יחד עם הלימודים ייווצרו חיי חברה.

נראה לי, אם אפשר היה להעמיק יותר בבעיה זו, ולא לראות את ההסכלה בלבד, ודאי היו רואים את המצוקה הבלתי-מסוערת בה נתונים הנערים, וזוהי הסיבה הע קרית - ולא מטום הגיל המבוגר - הם אינם מבקרים בבתי-הספר. ישנם 2000 נערים שהם מחוסרי עבודה.

כטבא מי טבא לבית-ספר, חשוב לתת לו גם החערות בחיי הארץ, לסדר נופש בכפר, לתת להם טמצוקתם הכלכלית והחברתית לא תפריע להם. לי נדמה, טאנו במטך הזמך אולי נפתור את הבעיה בצווה יותר סדירה, שהודות לחוק חינוך חובה הוא ילך ויקטן בתקופת המעבר טאנחנו חיים. עתה, הבעיה הזו חמורה ביותר.

נאמר כי הנוער ברמלה מנוצל עד מאד.
הוא הולך לעבוד בתנאי ניצול. הם מבקשים את התכלית גם שם.

אני אינני יודעת בדיוק במה גדול התקאיב
לנוער עובד. אינני יודעת גם אם יש הכשרת מורים לבתי-ספר, כי
פה דרושה תוספת. יש לקחת בחשבון שיהיה צורך בספריה וחיי חברה.

סכום של 20 אלף לירות במקום שיוסקע דק
להדרכת, שיוסקע גם למועדונים.

בסעיף הכשרת מורים, יש להקפיד על
סוג זה של מורים לנוער מבוגר והטיפול האינדיבידואלי והקשר עם המספחה -
לדעתי, בזה טמונה ההצלחה. במידה שנצליח לקטר את הילד וליצור לו את
חוט-הסדרה שחסר לו, לעזור לו להגיע לאיזה שהוא בטחון, ליציבות, למעמד
יותר איתן בחיים - יש בזה תפקיד יותר מכובד, ומטרד החינוך חייב להסדיר
זאת.

הייתי מיעצת למר כהן לערוך לחברי הוועדה
סיור כדי שיוכלו לעמוד על בעיה זו מקרוב.

א. רוזאל-נאור: גם אני שמחה לטמוע את הסקירה על
ביה"ס לנערים עובדים ולחוש איזה שינוי,
אולי שינוי ערכים לכל הגישה הזו.

המספרים אינם אגדתיים, ואינם מסתדלים
לחבוק עולם; מסתדלים להיות מציאותיים ולדון על הבעיות כפי שהן
מחוררות ממש. המספרים שקבלנו מביאים לנו איסור לבעיה שניטרה
בחלל הכנסת זמן רב, וזו בעיית הנסירה של הנערים אשר אינם נמצאים
במסגרת לימודית כלשהי. המדובר הוא, לכל הפחות, ב-15 אלף נערים
שאינם נמצאים במסגרת לימודית חינוכית.

אינני יודעת אם זהו המספר הסופי, אבל
לעצם העובדה שהגענו להודאה כמעט, וכרטיסייה מרוכזת כזו מתוך
כוונה למצוא את הנערים האלה, הרי זהו היטג ואולי אחד הדברים החשובים
ביותר של המדור הזה.

לדעתי, בעיית המורים עומדת בעינה,
פתרון בחינוך היסודי כך אין פתרון
וחושבני שכמו שלא מצאנו
לבעיית הנערים העובדים.

אינני יודעת כמה מורים יהיו
לנו בשנה הבאה, אבל אני חושבת שמורים אשר עובדים במסגרת נוספת
אינם יכולים להביא את התרומה החינוכית, ועל מטרד החינוך לחפש את
הזרכים לפתרון בעיה זו. מכל מקום, נראה לי שאפשר למצוא מורים כאלה,
בעיקר מורות, אשר מסיבות מטפחתיות אינן יכולות לעבוד בבוקר ואחר
הצהריים. אני מכירה מספר מורות כאלה בחל-אביב. אם מטרד החינוך יתן
דעתו על כך, אין ספק שמספר גדול של מורות, ואולי גם מורים, יבואו
לעסוק בזה.

ואם לחשוב על הדרכה מיוחדת, אזי נראה לי
כי כדאי לראות הדרכה לא רק בכחב, אלא סמינריון מקוצר, עיון וכו',
בכדי להעמיד את בעיית ההוראה בבתי-ספר ערב ברמה, ולא ישארו במסגרת
אומללה. התוצאה של הלימוד, לדעתי, תהיה טובה יותר.

בעיה שניתנת לפתרון, זהו המצב של
בתי-הספר המסוכנים בתור דיירי משנה ברוב המקומות בהם הם מסוכנים.
באותם המיבנים לומדיה גם בערב. זהו יחס קטוח מאד. צריך לפתור
אותו אף על ידי קירוב הלבבות. נערים עובדים במסך היום, מאומאים
ע"י בי"ס בוקר. אין רואים את הדברים הנמצאים ממש מתחת לאף. צריך
לעשות פעולה בכיוון זה, ואני חושבת שצריך להיות גם יחס טובה של
הטמט כלפי נערים אלה. הציוד אינו טוב, הכסאות מתקפלים וכו'. מינהל
ההטרה הוציא די כספים למועדונים, אם כן חייב הוא לעשות אותו דבר
במקומות לימודיהם של נערים אלה, וזאת על מנת להעמיד את הבעיה על
פתרונה הנאות. יש לספר את הקשר של הנערים לבית-הספר.

נודמן לי לשמוע כי הביקור של הנערים בני"ס
אינו סדיר; הנער עייף; יש בתי-קולנע ודברים אחרים יפים שכושכים אותו
ללכת לכיף מאשר ללכת לבית-הספר.

בעיית ספרי לימוד ותכנית הלימודים:
אני מוכרחה להודות בצער שאינני בקיאה בכל אלה, אולם עצר העובדה
שמטחדלים, זה כבר מעודד.

ואשר לסליחת הנערים ל"אהלו",
ראוני להעיר כי זהו בית-ספר ממלכתי וחוק חינוך חובה חל עליו. המוסד
"אהלו", עם כל הכבוד שאני רוחשת לו, אינו מנוהל ע"י משרד החינוך,
והוא איננו עשוי בלתי-מטלגתי או בלתי-מעמדי. נראה לי, כי עצם העובדה
שנערים עובדים מטתיכים לנוער העובד, עדיין עובדה זו איננה מכשירה את
שימושו של משרד החינוך במוסדות הבלתי-ממלכתיים. מכשירים לבתי-ספר
ולפעולות מאורגנות של בית-הספר. נראה לי אפילו שזה עומד בסתירה
לחוק.

ועוד: דבריו של מר כהן עוררו בי חמיהה
רבה. הוא אמר, כי במקום שיש שם 6 או 5 ילדים, אזי מחליטים לא לפתוח
כיתה. לי אין זה נראה. מדוע לא ננהג כפי שנוהגים בגני הילדים?
הכיתה מוחזקת על חשבון המטרד; סוף סוף כל הנערים הללו צמודים לאיזו
שהיא רשות. הם קיימים באיזה שהוא מקום על פני המדינה הזו. חייבים אנו
לדאוג לצרכים הללו. אם יש 6 נערים הרוצים ללמוד, אז משרד החינוך יתן
שט-עשיריות, ומטרד אחר את היתר, וזאת על מנת לא להפקיר את הילדים.
על ידי כך אנו נפזר את האחרים.

א. תלמי:
מטאלה לי. יש לי הרושם שלפעמים הסם עלול
לעזור לבעיה. לא כל הנערים עובדים,
וישנם כאלה הרוצים ללמוד וחושבים כי נער שאינו עובד אסור לו או
פסור הוא מללמוד שם. חושבני כי מוטב היה לקרוא בשם "בית ספר יסודי
לנערים".

היו"ר ט. פרסיץ:
אילו היית קוראת את הפרוטוקולים של
ועדת החינוך של הכנסת הראשונה על הבעיה
הזו היית רואה כי אני לחמתי על כך לעומת חבר הכנסת הראשונה מר ציזלנג.
נלחמתי ונפלתי.

א. תלמי:
ועוד רצייתי לומר, כי קראתי בדו"ח של
מבקר המדינה שהמועדונים מוקמים ע"י
משרד החינוך, משרד העבודה, משרד הבטחון והסוכנות היהודית. האם מאימות
זו שהייתה קיימת לפני שנה-שנתיים, עדיין קיימת עד היום? (היו"ר ט.)
פרסיץ: בשינוי קל).

מר שריד: אני רוצה להתעכב על כמה בעיות כלליות בהן נגעו. במידה שיט שאלות הנוגעות לרטיט, או שמר כהן יטיב או שנצטרך לעשות זאת ביום אחר.

ובכן, אנחנו כולנו מודים שהחוליה הזו, חוליה בית-הספר לנערים עובדים, היא חוליה חלשה. והיא חלשה לא בגלל שמטפלים בה באופן חלש, אלא היא חלשה גם מתוך עצם מהותה של החוליה הזו. אני פעם הגדרתי את החולשה של החוליה הזו. הוולטה היא בזה שבית הספר הזה חי על מורים שאולים, על דירות שאולות, על כלים שאולים; והעיקר, אם להשתמש במימרה המפורסמת אצלנו, הייתי אומר שהפועלים עצלים. אבל כאן נהפוך הוא - התלמידים אינם נוהרים לבית-הספר ואינם עומדים בחור כמו שזה נעשה בבית-ספר יסודי.

ענין המורים הקבועים לא ימצא את פתרונו אף בסנים הקרובות, משום שבי"ס לנערים עובדים איננו יכול לפרנס מורה קבוע, אבל בבתי-הספר הגדולים יכול להיות שמורה יקבל מחצית או שלוש רבעי מורה. אם כיתה לומדת 12 שעות או 14 שעות, אזי המורה צריך לרכז את הכל, אם זה מורה לזמרה או להתעמלות, ובטעה מסויימת - 8-9 - בית הספר נסגר. גם מבחינה זו, לא נוכל להגיע למורים קבועים. קשה גם להגיע למנהלים קבועים. רוב המנהלים הקבועים עובדים בחור עבודה נוספת. מנהל בית-ספר עובד בבוקר או במסרה ממסלחית או בהוראה. הקביעות היא שהוא מתמיד בעבודתו. אי-אפשר להצמיד את המנהל הזה.

אנו לא נפתור את שאלת הדירות. בתי-ספר חיכוניים זה לא כל כך פשוט. בתי ספר חיכוניים אינם שלנו, הכ פרטיים. לבתי-ספר אלה אין דירות מרווחות ביותר. במידה שהן שוקקות חיים במסך כל שעות היום ואחר הצהרים וגם בערב, הרי המנהלים לא ימסרו לנו את הדירות. על בתי הספר העירוניים אנחנו שולטים בכוח, כוח של העיריות ושל הרשויות המקומיות. על דירות אלה אנו יכולים לסלוט. חמיד יש ריב בין המנהל של בית-הספר של הבוקר. אני מזכיר את חסאי: כשאני הייתי מנהל בית-ספר יסודי, עשיתי הכל כדי לא לתת את בית-הספר. זוהי הפרעה רצינית ביותר. זה מפריע כשבאים למחרת בבוקר ומוצאים כיתה הפוכה, בלתי-מסודרת. אין זה כה פשוט. בשנים האחרונות חל שינוי לטובה. אותו מנהל בי"ס בוקר מתמנה להיות מנהל בבי"ס ערב. זה מקל בהרבה על הפתרון של הבעיה הזו.

אם בי"ס פתוח במסך 18 שעות, אזי מתעוררת השאלה, מתי לקיים ישיבת מורים, ישיבת המועצה האיזורית וכו'.

בכדי לקדם את הפתרון לבעיה זו, יש ללכת

בכל הדרכים.

בירוסלים, למשל, הרוב הגדול של הנערים הלומדים בבית-ספר ערב, עומד על ימה נאותה. מדוע? מפני שבירוסלים יש בתי-ספר גדולים. הנער רוצה ללמוד בבית-ספר, אבל הוא איננו רוצה ללמוד בקבוצה מטעממת.

אני רוצה לומר לכם, כי במידה שאני מתרסם

אז אני מתרסם מזה שנערים עובדים בירוסלים מרגישים את עצמם מצויין בלימודים, יש להם בטחון עצמי.

בדרך כלל, ההבדל בין בי"ס בוקר וערב הוא,

בזה שאם בבוקר בא מורה גרוע, הילדים מבריחים אותו, ואילו בערב הוא מבריה את התלמידים. אם אני שומע תלמידים אומרים על מורה מסויימ: זה מורה חוצפן וכו', זה בכל זאת מטפיע על התלמידים.

יש ללכת כדרכים טונות. יש בי"ס שאיננו להשאירו במתכונת כזו למחן השכלה, זה לנערים עובדים ובעלי השכלה, סטודנטים ובוגרי בי"ס מדרש למורים שמסתפקים בעבודה חלקית. יש מקומות אחרים שזה אינו מספיק. לכך אנחנו עכשיו, משרד החינוך, וטר החינוך יודיע על כך בכנסת, אנחנו מתכננים מבצע שיטתף בטנים: בחיפוש דרך וצורות חדשות לבי"ס זה מבחינת התוכן, וחיפוש צורות חדשות מבחינת הארגון.

מבחינת התוכן: יש כיתות חקלאיות באיזורים חקלאיים, במושב עולים, שם נרכז תלמידים ונביא אותם למקום מסוים, נסיע אותם וניתן להם את ההשכלה היסודית הנחוצה באירוף לימוד מקצוע. ניתן להם עזרה בהשכלה עיונית הקסורה למקצוע. זה תלוי בדרגת הלימוד שלהם. קיימת תכנית לנסות גם בכיתות האלה. אותו המדריך שילמד את אותם התלמידים, ינסה לחדור למסקים ויראה מה נעשה בתוך מסקי ההורים, על מנת שיראו זאת גם ההורים.

מחנהל מו"מ בין משרד החינוך ומשרד החקלאות כיצד לתכנן את הפעולה הזו בין המשרדים. מוכרח להיות תיאום בין שני המשרדים.

קיימות 22 כיתות חקלאיות. משרד החינוך משתתף במעט מאד מפני שטם ניתנת השכלה כללית מעטה מאד. אנחנו רוצים עכשיו להרחיב זאת, ואז משרד החינוך יהיה שותף ראוי בענין זה. זאת תכנית אחת.

בערים או בעיריית עולים, משרד החינוך מתכנן הקמת כיתות משולבות בלימוד מקצוע. תלמידים עובדים לא יהיו חייבים לעבוד גם בערב, אלא הם יקבלו תוספת תיאורטית למקצוע אותו הם לומדים. אבל יש גם נערים שאינם עובדים, אז אנחנו רוצים לנצל את בחי-הספר המקצועיים ביסובים שהם יקבלו איזו שהיא הכשרה מקצועית ממסית, וזה עשוי להגדיל את הקטר ולהגביר את הקטר של הנער לבית-הספר.

כאן דברתי מבחינת התוכן, ועכשיו רצוני לומר כי חיי חברה לא מסעממים, זה גם כן אחד הדברים שיכולים לקטר את התלמידים לבית-הספר.

אנחנו נתקלים בחופעה שאיננה בריאה. במקום אחד, כמו בקסטל, מגיעים נערים ויוצרים כיתה אחת בלבד. יש פעולות הנעשות ע"י מינהל ההסברה. יכול לקרות שטלוטה אנשים יבקרו במקום אחד. אנו רוצים למנוע חופעה זו, ואומרים: האיט אטר יבוא לקסטל יטפל בחינוך מעל ליסודי. לגיל 14 שנה ימונה איט אחד.

חוץ מזה אנחנו רואים להיעזר במנגנון, אטר באופן יחסי הוא די גדול למנגנון ההסברה; אנחנו רוצים להיעזר במנגנון ההסברה בשיתוף הרשויות המקומיות וחנועות נוער וכו', בכדי למסוך את הנוער הזה. להיעזר בכל המנגנון הקיים לטם הסתערות ארגונית במסך הטנה, ולאחר מכן לנסות להגיע לנער כדי לחקרו מדוע הוא איננו מבקר בבית הספר. ידוע שזוהי עבודה קטה למדי. כל הדברים האלה, במידה שאנחנו התחלנו כבר בביצועם, יתכן שתוך מספר חדשים או בטנה הבאה נוכל להגיד לכם על הדרכים האלה, אט דבר זה הצליח ואט לאו. הרגשחנו תהיה טובה כשנראה ט-11 אלף ילדים באמת לומדים. אט נגיע לביסוס הקיימת הזה, לקטר אותם לבי"ס הם ונוכל להתקדם לטם הרחבה, אז יהיה זה מסום היטג. כל אטר אנו מתכננים עכשיו, עשוי לתח פירות.

היו"ר ו. פרסיץ: אט המטר מתן התשובות נדחה לטבוע הבאה.